

Liczymy po łacinie

- [Liczymy po łacinie](#)

„Big Ben”, tarcza zegarowa, 1859, Elizabeth Tower, Londyn, Wielka Brytania, online-skills, CC BY 3.0

Ważne daty

54 r. p.n.e. Narodziny Catullusa

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

1. zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego:

e) formy fleksyjne liczebników głównych i porządkowych: 1–20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 1000;

8. dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii:

e) odmienia i poprawnie posługuje się formami liczebników głównych i porządkowych: 1–20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 1000;

q) potrafi korzystać ze słownika łacińsko-polskiego przy sporządzaniu przekładu,

III. W zakresie kompetencji społecznych. Uczeń:

1) dostrzega wagę systematyczności w poznawaniu zjawisk gramatycznych i dokładności w sporządzaniu adekwatnego przekładu;

2) nabiera umiejętności szybkiego praktycznego zastosowania i ćwiczenia nowo nabytej wiedzy;

Nauczysz się

rozwijania kompetencji językowych w celu nabycia umiejętności rozumienia tekstów łacińskich;

umożliwienia komunikacji w języku łacińskim;

używania łacińskich liczebników oraz ich zapisywania;

zapoznawania się z korzeniami kultury europejskiej w postaci kultury antycznej.

Podział liczebników.

Liczebniki dzielimy na:

Liczebniki główne – *cardinālia* (*cardō* – *zawias*), odpowiadające na pytanie *ile?*

Liczebniki porządkowe – *ordinālia* (*ōrdō* – *porządek*), odpowiadające na pytanie *który z rzędu?*

Liczebniki podziałowe – *distribūtīva* (*distribuō* – *dzielię*), odpowiadające na pytanie *po ile?*

Liczebniki wielorakie – *multiplicātīva* (*multiplicō* – *mnożę*), odpowiadające na pytanie *iloraki?*

Przysłówki liczebnikowe – *adverbia numerālia*, odpowiadające na pytanie *ile razy?*

Liczebniki w językach romańskich

Liczebniki 1-10 w językach romańskich

lp	Język łaciński	Język włoski	Język francuski	Język hiszpański
1	ūnus, -ā, -um	uno	un	uno
2	duo, duae, duo [duo, due, duo]	due	deux	dos
3	trēs, trēs, tria	tre	trois	tres
4	quattuor [kwatuor]	quattro	quatre	cuatro
5	quīnque [kwinkwe]	cinque	cinq	cinco
6	sex	sei	six	seis
7	septem	sette	sept	siete
8	octo [okto]	otto	huit	ocho
9	novem [nowem]	nove	neuf	nueve
10	decem	dieci	dix	diez

Odmiana liczebników

Spośród liczebników głównych odmieniają się: ūnus, -ā, -um, duo, duae, duo, trēs, trēs, tria, ducenti etc. i mīlia. Nie odmieniają się liczebniki 4-20, dziesiątki, centum, mille. Setki odmieniają się w liczbie mnogiej deklinacji II i I.

Odmiana ūnus, -ā, -um, duo, duae, duo, trēs, trēs, tria i mīlia.

Odmiana liczebników

Nom.	ūnus, ūna, ūnum	duo, duae, duo	trēs, tria	mīlia
Gen.	ūnīus	duōrum, duārum, duōrum	trium	mīlium
Dat.	ūnī	duōbus, duābus, duōbus	tribus	mīlibus
Acc.	ūnum, ūnam, ūnum	duōs, duās, duo	trēs, tria	mīlia

Abl.	ūnō, ūnā, ūnō	duōbus, duābus, duōbus	tribus	mīlibus
------	---------------	------------------------	--------	---------

Liczebniki główne - Numerālia cardinālia i liczebniki porządkowe - Numerālia ōrdinālia

Liczebniki główne

1	I	ūnus, -ā, -um	prīmus, -ā, -um
2	II	duo, duae, duo	secundus vel alter
3	III	trēs, trēs, tria	tertius
4	IV	quattuor	quārtus
5	V	quīnque	quīntus
6	VI	sex	sextus
7	VII	septem	septimus
8	VIII	octo	octāvus
9	IX	novem	nōnus
10	X	decem	decimus
11	XI	ūndecim	ūndecimus
12	XII	duodecim	duodecimus
13	XIII	tredecim	tertius decimus
14	XIV	quattuordecim	quārtus decimus
15	XV	quīndecim	quīntus decimus
16	XVI	sēdecim	sextus decimus
17	XVII	septendecim	septimus decimus
18	XVIII	duodēvīgintī	duodēvīcēsīmus
19	XIX	ūndēvīgintī	ūndēvīcēsīmus
20	XX	vīgintī	vīcēsīmus
21	XXI	vīgintī ūnus vel ūnus et vīgintī	vīcēsīmus prīmus vel ūnus et vīcēsīmus
22	XXII	vīgintī duo vel duo et vīgintī	vīcēsīmus alter vel alter et vīcēsīmus
28	XXVIII	duodētrīgintā	duodētrīcēsīmus
29	XXIX	ūndētrīgintā	ūndētrīcēsīmus

30	XXX	trīgintā	trīcēsīmus
40	XL	quadrāgintā	quadrāgēsīmus
50	L	quīnquāgintā	quīnquāgēsīmus
60	LX	sexāgintā	sexāgēsīmus
70	LXX	septuāgintā	septuāgēsīmus
80	LXXX	octōgintā	octōgēsīmus
90	XC	nōnāgintā	nōnāgēsīmus
100	C	centum	centēsīmus
200	CC	ducentī, -ae, -ā	ducentēsīmus
300	CCC	trecentī, -ae, -ā	tricentēsīmus
400	CD	quadrīngentī, -ae, -ā	quadrīgentēsīmus
500	D	quīngentī, -ae, -ā	quīngentēsīmus
600	DC	sēscentī, -ae, -ā	sescentēsīmus
700	DCC	septīngentī, -ae, -ā	septīngentēsīmus
800	DCCC	octīngentī, -ae, -ā	octīngentēsīmus
900	CM	nōngentī, -ae, -ā	nongentēsīmus
1000	M	mīlle	mīllēsīmus
2000	MM	duo mīlia	bis mīllēsīmus

DCCCLXX

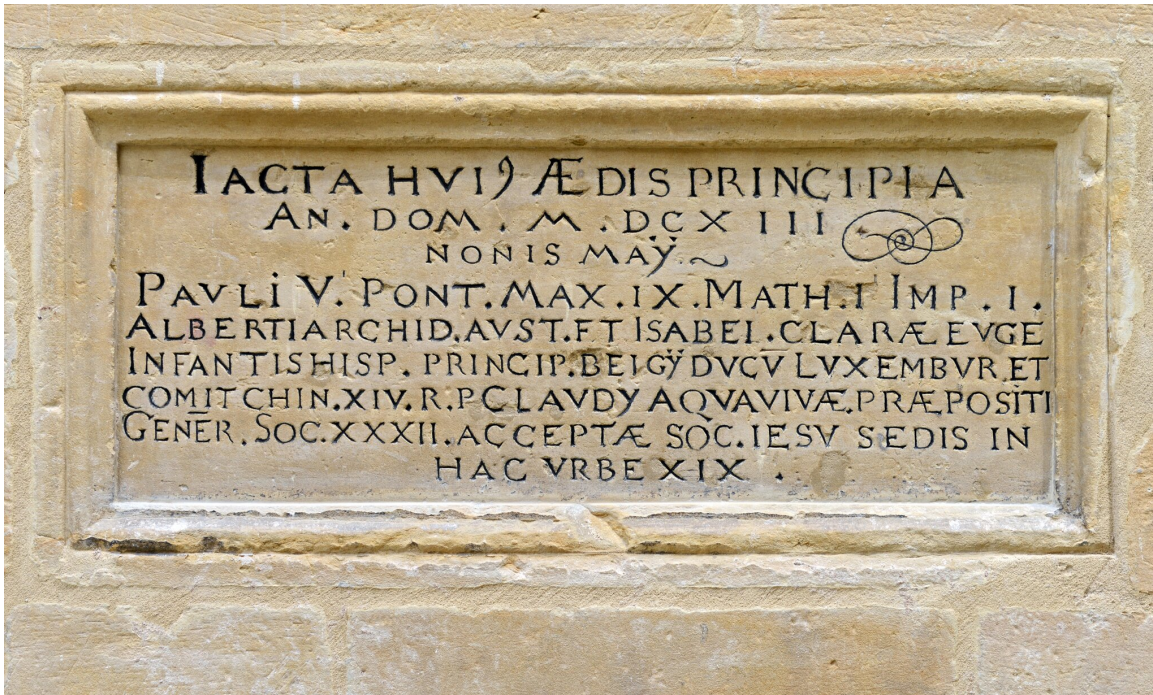
Mozaika, IV wiek, Bazylika Patriarchów, Akwileja, Włochy, CC BY-SA 3.0

MDCCLXXXVII

3

MDCXIII

Inskrypcja łacińska na zachodniej ścianie Kościoła, 1613, Katedra Notre-Dame, Luksemburg, Wielkie Księstwo Luksemburga, Wikipedia, CC BY-SA 3.0

4

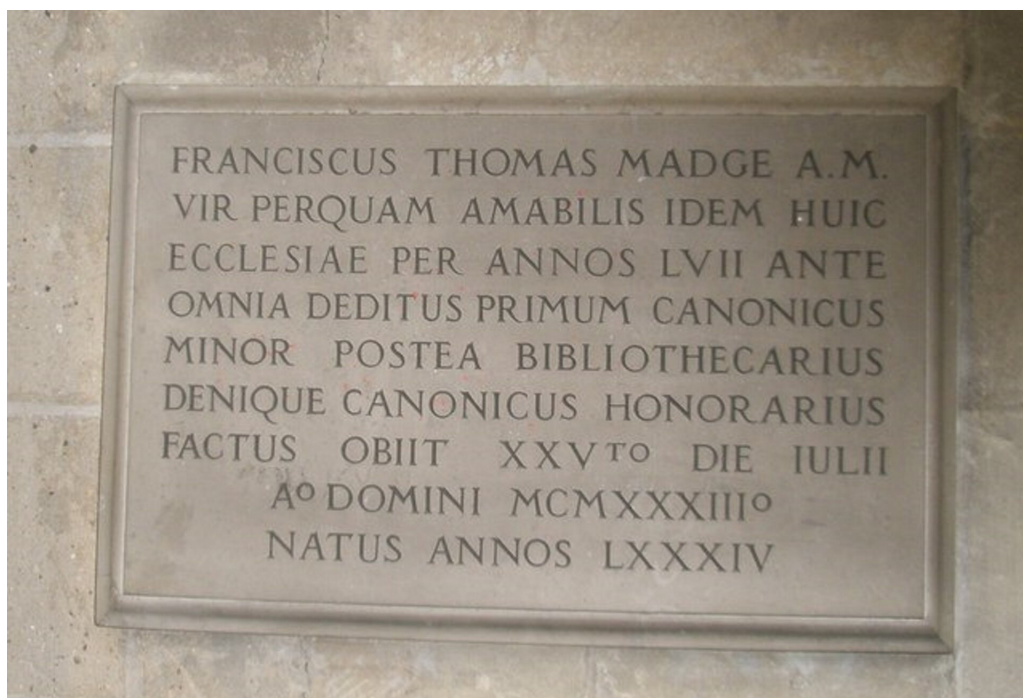
MDCCIII

Kościół Kolegialny Św. Marii, inskrypcja łacińska, 1704, Warwick, Wielka Brytania, Wikipedia, CC BY 2.0

5

MCMXXXIII, LXXXIV

Łacińska inskrypcja w Katedrze, Winschester, Wielka Brytania, Wikipedia, CC BY-SA 2.0

„Big Ben”, tarcza zegarowa, 1859, Elizabeth Tower, Londyn, Wielka Brytania, online-skills, CC BY 3.0

Przysłówki liczebnikowe - Adverbia numerālia i liczebniki podziałowe - Numerālia distribūtīva

Przysłówki liczebnikowe

1	I	semel = <i>raz</i>	singulī, -ae, -ā = <i>po jednym</i>
2	II	bis = <i>dwa razy</i>	bīnī = <i>po dwa</i>
3	III	ter	ternī
4	IV	quarter	quaternī
5	V	quīnquiēs	quīnī
6	VI	sexiēs	sēnī
7	VII	septiēs	septēnī
8	VIII	octiēs	octōnī
9	IX	noviēs	novēnī
10	X	deciēs	dēnī
11	XI	ūndeciēs	ūndēnī
12	XII	duodeciēs	duodēnī
13	XIII	ter deciēs	ternī dēnī
14	XIV	quater deciēs	quaternī dēnī
15	XV	quīnquiēs deciēs	quīnī dēnī
16	XVI	sexiēs deciēs	sēnī dēnī
17	XVII	septiēs deciēs	septēnī dēnī
18	XVIII	duodeviciēs	duodēvicēnī
19	XIX	undeviciēs	undevicēnī
20	XX	vīciēs	vīcēnī
21	XXI	vīciēs semel vel semel et vīciēs	vīcēnī singulī vel singulī et vīcēnī
22	XXII	vīciēs bis vel bis et vīciēs	vīcēnī bīnī vel bīnī et vīcēnī
28	XXVIII	duodetriciēs	duoduodetricēnī
29	XXIX	undetriciēs	undetricēnī
30	XXX	trīciēs	trīcēnī
40	XL	quadrāgiēs	quadragēnī
50	L	quīnquāgiēs	quīnquāgēnī

60	LX	sexāgiēs	sexāgēnī
70	LXX	septuāgiēs	septuāgēnī
80	LXXX	octogiēs	octōgēnī
90	XC	nōnāgiēs	nōnāgēnī
100	C	centiēs	centēnī
200	CC	ducentiēs	ducēnī
300	CCC	trecentiēs	trecēnī
400	CD	quadringentiēs	quadringēnī
500	D	quīngentiēs	quīngēnī
600	DC	sescentiēs	sēscēnī
700	DCC	septingentiēs	septingēnī
800	DCCC	octingentiēs	octingēnī
900	CM	nongentiēs	nōngēnī
1000	M	mīliēs	singula mīlia
2000	MM	bis mīliēs	bīna mīlia

Liczebniki wielorakie - Numerālia multiplicātīva

- Simplex – pojedynczy
- Duplex – podwójny
- Triplex – potrójny
- Quadruplex - poczwórny
- Quīncuplex – pięciokrotny
- Septemplex – siedmiokrotny
- Decemplex – dziesięciokrotny
- Centuplex - stokrotny

Carmen V, Catullus

Vivāmus, mēa [Lesbia](#), atque amēmus,

rūmōrēsque [senum](#) sevēriōrum

omnēs ūnīus [aestimēmus](#) assis.

[sōlēs](#) occīdēre et redīre possunt:

nōbīs cum semel occīdit brevis **lūx**,
nox est perpetuā ūnā dormienda.
dā mī **bāsia** mīlle, **deinde** centum,
dein mīlle altera, dein secunda centum,
deinde usque altera mīlle, deinde centum;
dein, cum mīlia multa fēcerimus,
conturbābimus illa, nē sciāmus,
aut nequīs malus invidēre possit,
cum tantum sciat esse bāsiōrum.

Przekład: Jan Czubek, *Poezye Katulla*, 1898 r, Kraków.

Tłumaczenie

Amfiteatr Flawiuszów w liczbach

Źródło: online-skills.

Zadania

Ćwiczenie 1

Pogrupuj poniższe wyrazy pochodzące z tekstów interaktywnych z tej lekcji na czasowniki (Verba), rzeczowniki (Substantīva) i liczebniki (Numerālia). Następnie wstaw je we właściwe miejsce tabeli:

Verba

Substantīva

Numerālia

centum

septuāgintā

aestimēmus

senum

mīlle

reprehendere

tollit

bāsia

laudāre

quīngentī

lūx

trigintā septem

nox

conturbābimus

sōlēs

Ćwiczenie 2

Wybierz jedną prawidłową odpowiedź spośród podanych. Pamiętaj, poprawna jest tylko jedna odpowiedź.

Jakie jest prawidłowe rozwiązanie działania ūndecim + duodēvīgintī?

☐

vīgintī novem

☐

duodētrīgintā

☐

ūndētrīgintā

Ćwiczenie 3

Zaznacz jedną prawidłową odpowiedź spośród podanych. Pamiętaj, poprawna jest tylko jedna odpowiedź.

Jakie jest prawidłowe rozwiązanie działania centum - vīgintī septem?

☐ sexāgintā trēs

☐ septuāgintā trēs

☐ duo et septuāgintā

Ćwiczenie 4

Zaznacz jedną prawidłową odpowiedź spośród podanych. Pamiętaj, poprawna jest tylko jedna odpowiedź.

Jakie jest prawidłowe rozwiązanie działania decem – sex?

☐ sēdecim

☐ quattuor

☐ sex

Ćwiczenie 5

Zaznacz jedną prawidłową odpowiedź spośród podanych. Pamiętaj, poprawna jest tylko jedna odpowiedź.

Jakie jest prawidłowe rozwiązanie działania ūndēvīgintī + quīnquāgintā sex?

☐ septuāgintā quīnque

☐ quīnque et octōgintā

☐ septuāgintā septem

Ćwiczenie 6

Zaznacz jedną prawidłową odpowiedź spośród podanych. Pamiętaj, poprawna jest tylko jedna odpowiedź.

Jakie jest prawidłowe rozwiązanie działania quadringentī duo – centum trīgintā trēs?

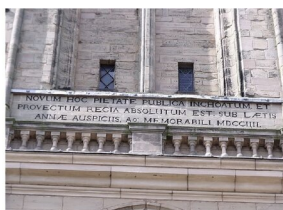
- ☐ trecentī duo
- ☐ ducentī trīgintā trēs
- ☐ ducentī sexāgintā novem

Ćwiczenie 7

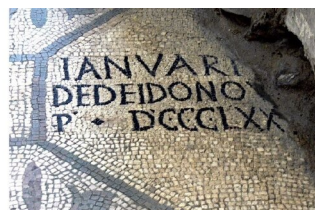
Dopasuj do obrazków przedstawiających inskrypcje łacińskie daty arabskie odpowiadające rzymskim znajdującym się na obrazkach:

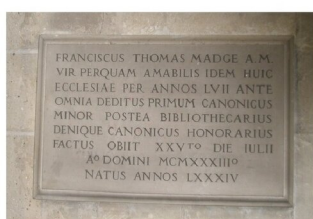
MDCCCLXXXVII ☐

MDCCIII ☐

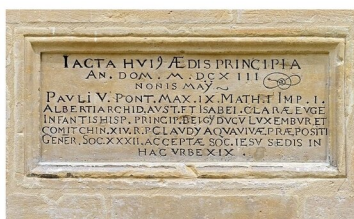

DCCCLXX ☐

MCMXXXIII ☐

LXXXIV ☐

MDCXIII ☐

1787

870

1613

1704

1933

84

Ćwiczenie 8

Połącz poniższe rzeczowniki z odpowiadającymi im liczebnikami (w tym samym przypadku, liczbie i rodzaju).

puellārum	ūnam
puerōrum	duārum
sellā	tribus
capitulum	ūndēvīcēsima
exempla	prīmā
filiam	trēs
pāgina	tertium
viās	duo
aedificiīs	ūnūs
deī	mīlium

Ćwiczenie 9

W oparciu o prezentację 3d na temat Amfiteatru Flawiuszów uzupełnij poniższy tekst właściwymi liczebnikami.

Amphitheātrum Flāvium [] pedēs longum, [] lātum et
[] pedēs altum est. Aedificium [] tabulāta habet. Amphitheātrō
[] ōstia erant. In Colossēō [] .spectātōrēs erant. Lūdiī gladiātōriī
in amphitheātrō saepe erant. Gladiātōrēs cum bēstiīs ferīs in arēnā pugnābant

Polecenie 1

Przeczytaj informacje na temat poety [Katullusa](#) i [neoteryków](#). Następnie przygotuj prezentację multimedialną na temat sławnych poetów opiewających prawdziwe lub fikcyjne imię swojej ukochanej w ich twórczości. Prezentacja zawierać powinna także motyw Katullusa i Lesbii.

Słowniki

Słownik pojęć

Neoterycy

Termin użyty przez Cyncerona (w znaczeniu pejoratywnym) do określenia grupy młodych poetów zrywających z tradycją wielkiego eposu historycznego i wzorujący się na poezji hellenistycznej, z jej czołowym przedstawicielem Kallimachem. Neoterycy byli miłośnikami drobnych form literackich, ich poezja była nasycona erudycją i sentymentalna. Najwybitniejszym neoterykiem był *Katullus*. Związany z tym nurtem był w młodości także Wergiliusz. cy wywarli znaczący wpływ na dalszy rozwój poezji rzymskiej, zwłaszcza epoki augustowskiej.

Katullus

ur. ok. 84 r. p.n.e., zm. ok. 54 r. p.n.e., poeta rzymski, członek neoteryków.

Lesbia

postać występująca w dziełach Katullusa, nazwana tak przez poetę na cześć Safony; jej prawdziwe nazwisko brzmiało – Clodia Pulchra.

Słownik łacińsko-polski

Źródło: online skills, licencja: CC0.

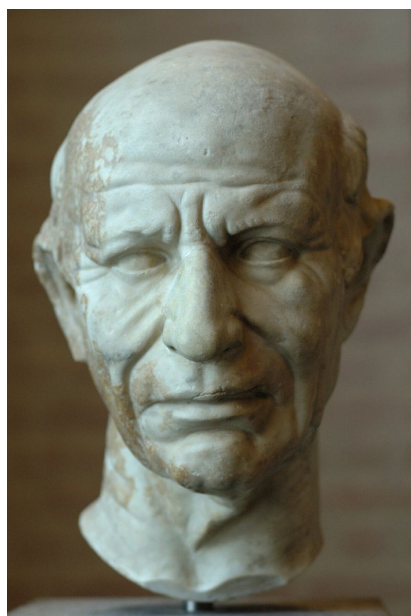
Galeria dzieł sztuki

„Big Ben”, tarcza zegarowa, 1859, Elizabeth Tower, Londyn, Wielka Brytania, online-skills, CC BY 3.0

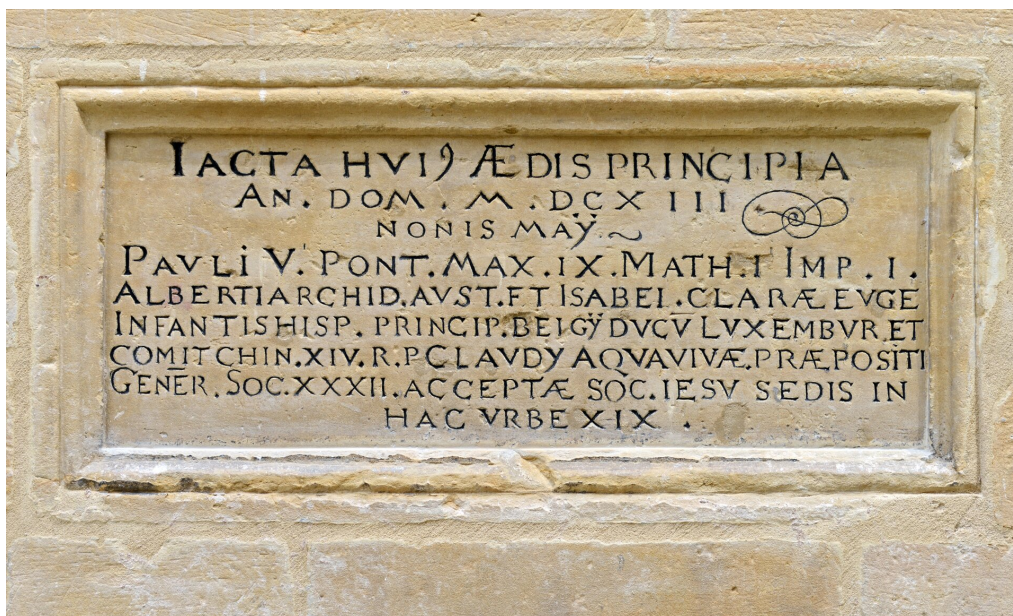
Mozaika, IV wiek, Bazylika Patriarchów, Akwileja, Włochy, CC BY-SA 3.0

Głowa Rzymianina w podeszłym wieku, około 60 r.p.n.e. Gliptoteka Monachijska, Monachium, Niemcy, Wikipedia, domena publiczna

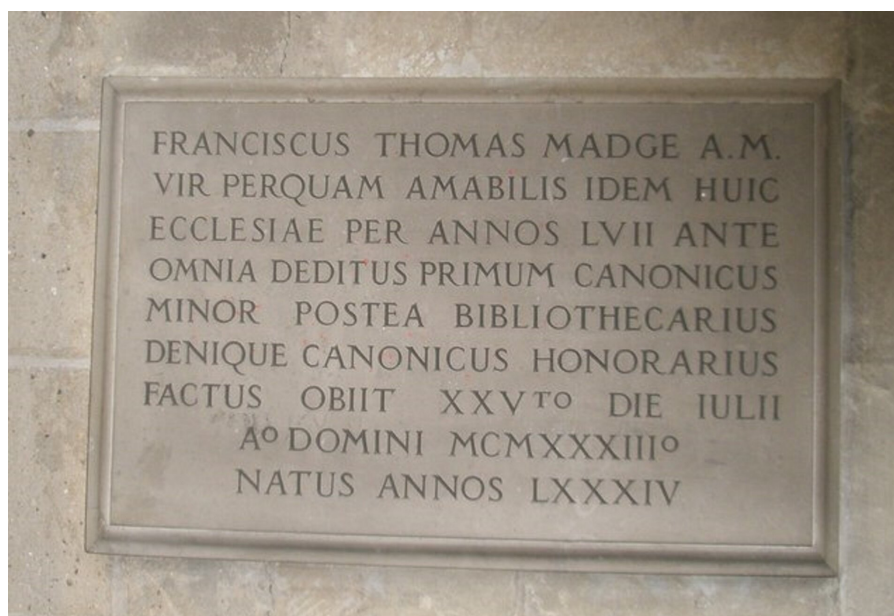
Johann Melchior Dinglinger, Maska w kształcie Słońca z rysami twarzy Augusta II Mocnego jako Apollina, Bóg Słońca, 1709, Rüstammer, Drezno, Niemcy, Wikipedia, domena publiczna

Inskrypcja łacińska na zachodniej ścianie Kościoła, 1613, Katedra Notre-Dame, Luksemburg, Wielkie Księstwo Luksemburga, Wikipedia, CC BY-SA 3.0

Kościół Kolegialny Św. Marii, inskrypcja łacińska, 1704, Warwick, Wielka Brytania, Wikipedia, CC BY 2.0

Łacińska inskrypcja w Katedrze, Wincchester, Wielka Brytania, Wikipedia, CC BY-SA 2.0

Łacińska inskrypcja, Katedra św. Piotra i Pawła, Muzeum Krajowe Karyntii w Klagenfurt am Wörthersee, Austria, Wikipedia, CC BY-SA 3.0

Bibliografia

J. Czubek, *Poezye Katulla*, Kraków 1898.

Słownik pisarzy antycznych pod redakcję A. Świderkówny, Warszawa 1990.

J. Wikarjak *Gramatyka opisowa języka łacińskiego*, Warszawa 1978.

M. Cytowska, H. Szelest, *Literatura rzymska okres augustowski*, Warszawa 1990.